

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

T. Biró Katalin

Magyar Nemzeti Múzeum

tbk@ace.hu

<http://www.ace.hu/curric/elte-archeometria/>

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

- **Az archeometria tárgya, témakörei, helye a természettudományokban. Az archeometria magyarországi múltja, helyzete.**
- **Az archeometria és a régészet kapcsolata.**
- **Az archeometria és a restaurálás kapcsolata.**
- **Folyóiratok** (magyar és külföldi) – könyvek, egyéb irodalmak - BEMUTATÓ
- **Konferenciák** (ISA, EMAC stb).
- **Régészeti alapok 1.: Régészeti ásatások** a múltban és a jelenben (ezekhez kapcsolódó **alapfogalmakkal**: réteg, szelvény, objektum, strat szám, kultúra stb.)

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

archeometria: régészeti leleteken és múzeumi műtárgyakon, lelőhelyeken végzett interdiszciplinális (alapvetően természettudományos) vizsgálatok összessége

rokon területek:

conservation science (restaurálás és konzerválás tudományos módszerei), iparrégészet, környezetrégészet stb.

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

kormeghatározás

leletfelderítés

biológiai maradványok vizsgálata

származási hely és technológiai vizsgálatok
(anyagfajtánként)

+ „conservation science”

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

- Az archeometria magyarországi múltja, helyzete.
- Az archeometria és a régészet kapcsolata.
- Az archeometria és a restaurálás kapcsolata.

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

Szakirodalom: folyóiratok

Archaeometry
Journal of Archaeological Sciences

Archeometriai Műhely www.ace.hu/am
IRAMTO - Iparrégészeti és Archeometriai Tájékoztató
(<http://www.ace.hu/iramto/index.html>)
IRTO - Iparrégészeti Tájékoztató

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

Szakirodalom: monográfiák

Aitken M. (1961, 1974...) 1982 Fizika és Régészet.

Bahn, P.--Renfrew, C. 2005 Régészet - Elmélet, módszer, gyakorlat. Budapest.

Tite, M. S. 1972 Methods of physical examination in archaeology.

Herz, N.--Garrison, G. E., 1998 Geological methods for archaeology.

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Archeometria - Régészeti bevezető 1.

- ILON szerk. 1998: Ilon Gábor szerk., A régésztechnikus kézikönyve I. Panniculus Szombathely Panniculus Régészettani Egylet 1998 Ser. B / 3 1-395.
- JÁRÓ--KÖLTŐ eds. 1988: Járó Márta--Költő László eds., Archaeometrical Studies in Hungary 1988 1 1-327.
- JEREM--BIRÓ eds. 2002: Jerem, Erzsébet--Biró, Katalin T. , eds. Archaeometry 98. Proceedings of the 31st Symposium, Budapest, April 26-May 3. Vol. II BARIS BAR International Series Oxford 2002 1043 Vols. I-II.
- KÖLTŐ--BARTOSIEWICZ eds. 1998: Költő László--Bartosiewicz László, eds., Archaeometrical Research in Hungary II. 1998 2 1-324.
- KREITER et al. ed. 2012 Kreiter Attila--Pető Ákos--Tugya Beáta szerk., Környezet – Ember – Kultúra. A természettudományok és a régészet párbeszéde / Environment – Human – Culture. Dialogue between applied sciences and archaeology Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ Budapest 2012 1-423

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Konferenciák

Nemzetközi:

ISA sorozat

tematikus konferenciák, pl. EMAC, Flint mining stb.

Magyar: (<http://www.ace.hu/ametry/prog-h.html>)

AM

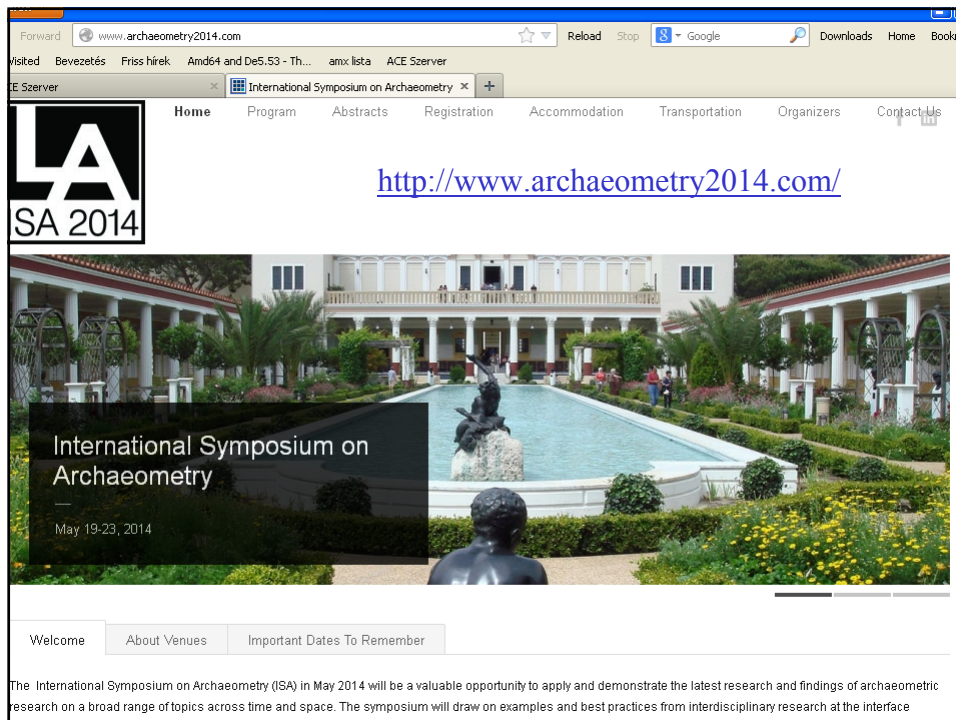
Iparrégészet és Archeometria

Archeometriai Munkabizottság

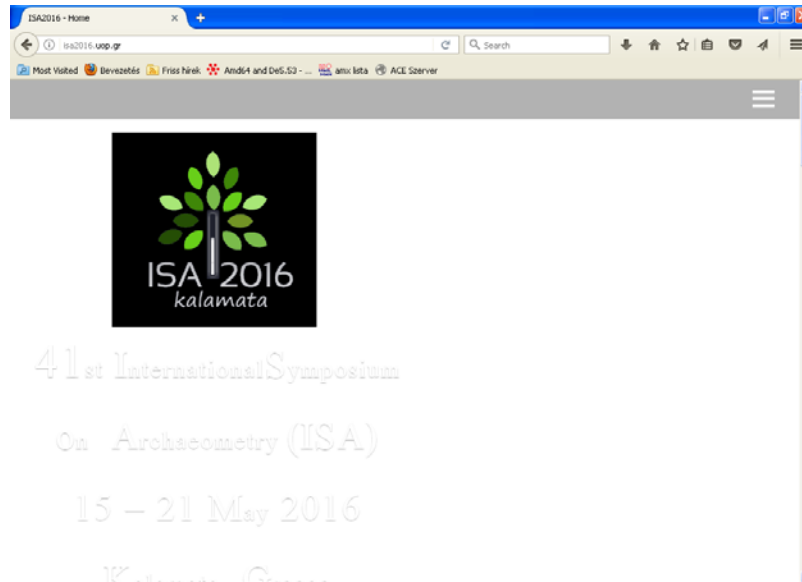
KEK

Miskolc

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Konferenciák

Konferenciák

ISA 41 2016.05.15-20.

A screenshot of a web browser displaying the content page for the ISA2016 conference. The browser's address bar shows 'isa2016.uop.gr'. The page contains text about the 41st International Symposium on Archaeometry (ISA4) and a calendar of key dates. The text includes details about the symposium's focus, special sessions, and registration information. The browser's taskbar at the bottom shows several open tabs and the system tray.

The *41st International Symposium on Archaeometry (ISA4)*, May 15 - 21, 2016 is a most welcome forum to present the latest data and updates of the archaeometry research and archaeological science, covering the full spectrum of topics, materials, techniques, time span and global applications.

Additionally, the *41st ISA4* will host two special sessions:

- Environmental Remote Monitoring for Archaeology and Cultural Heritage**
- The Beginning of the Bronze Age in Eastern Mediterranean**

and will run a panel discussion on - **Making history matter: The role of archaeometry in anthropocene studies** - all aiming at drawing extra attention on new research and application challenges for scholars from both the humanities and science. Besides, this interdisciplinary osmosis is always one of the key-issues that the *ISA4* symposia demonstrate!

Looking forward to welcoming you all in Kalamata for

ISA2016

CALENDAR

ABSTRACT SUBMISSION:
AUGUST 15 - DECEMBER 31 2015

APPLICATIONS FOR
AWARDS/GRANTS: AUGUST 15
- DECEMBER 31 2015

APPLICATIONS FOR HOSTING
NEXT ISA (2018) AUGUST 15 -
DECEMBER 31 2015 : [contact](#)

EARLY REGISTRATION: AUGUST
15, 2015 - FEBRUARY 15, 2016
(normal 170€, student 90€)

LATE REGISTRATION: FEBRUARY

2017.02.17 ELTE

Régészet

önálló szaktudomány, gyökerei: Egyiptom
(Újbirodalom), reneszánsz Itália, főúri (királyi)
gyűjtemények, antikvárius szemlélet

a tudomány születése: módszertan kialakulása

- a tárgyak vizsgálatára: tipológia, korszakolás
- a feltárás módszereiben

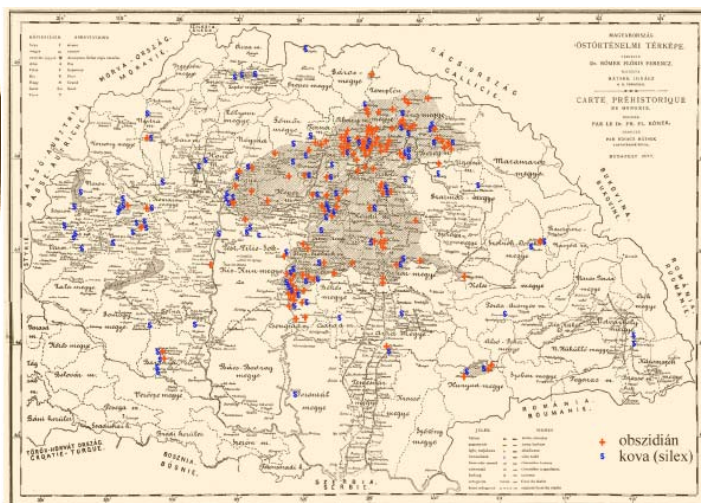
T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Magyarországon: Rómer Flóris ősrégészet, Arch Ért

2015: Rómer-év

Szival, 1844.
Dr. Rómer Flóris
a régészeti és történelmi tudományok
magyarországi előmozdítója

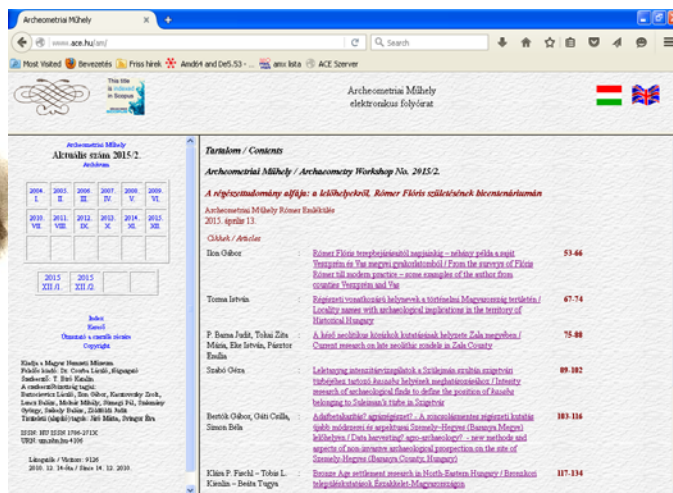

2017.02.17 ELTE

Magyarországon: Rómer Flóris ősrégészet, Arch Ért

Sírol, 1861.
Dr. Rómer Flóris
a pücsi sírterületen (1861) Pücsi
Károlyi F. György által

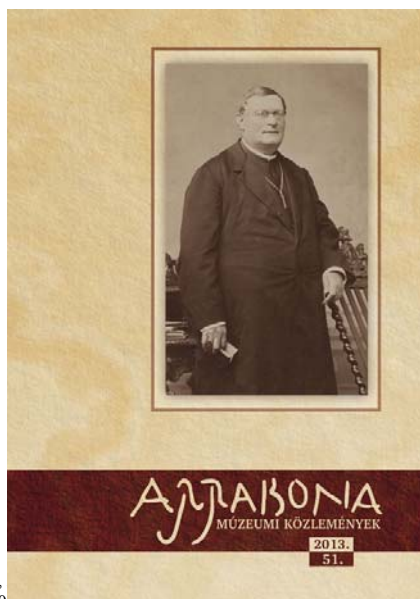

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Magyarországon: Rómer Flóris ősrégészet, Arch Ért

Sírol, 1861.
Dr. Rómer Flóris
a pücsi sírterületen (1861) Pücsi
Károlyi F. György által

T. Biró K.,
2017.02.17 ELTE

Régészeti alapfogalmak:

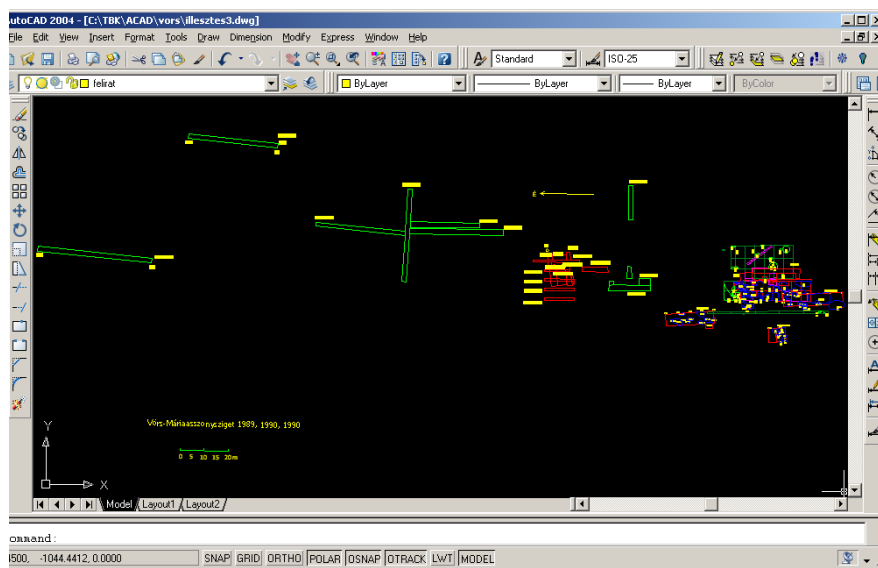
réteg

objektum

kultúra / csoport

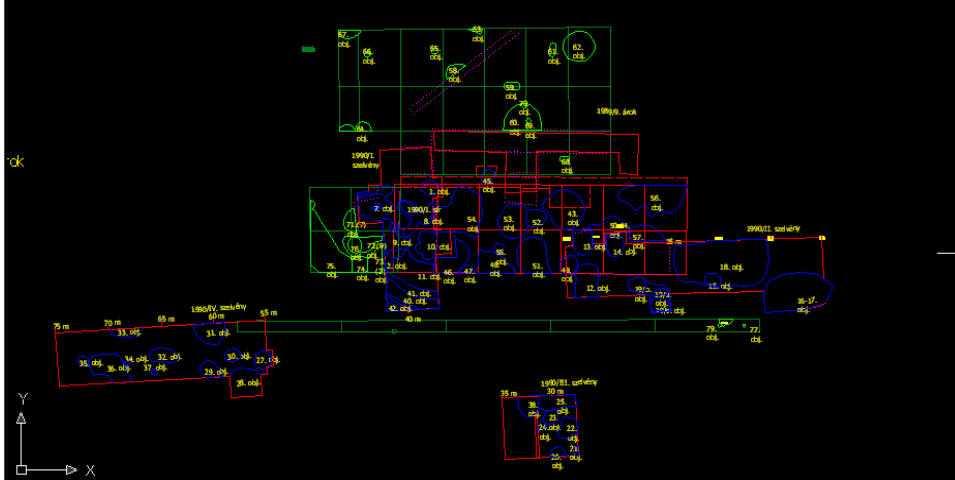
T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Vörs-Máriaasszony sziget

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Vörs-Máriaasszony sziget

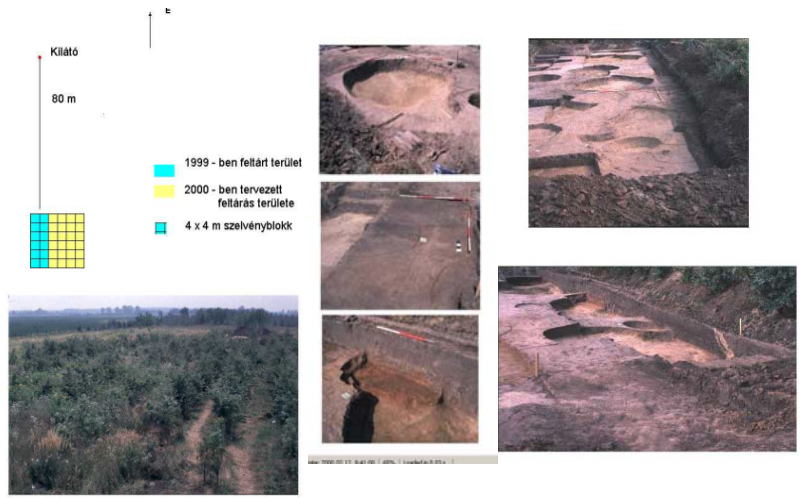
T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Vörs-Máriaasszony sziget

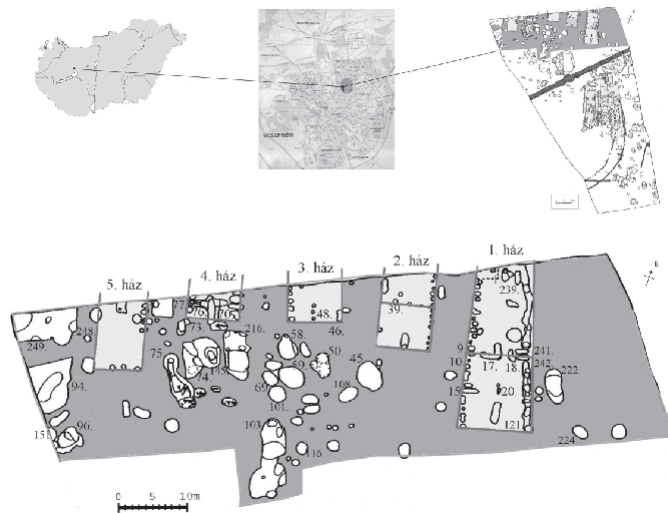
T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Vörs-Máriaasszony sziget

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Veszprém-Jutasi út

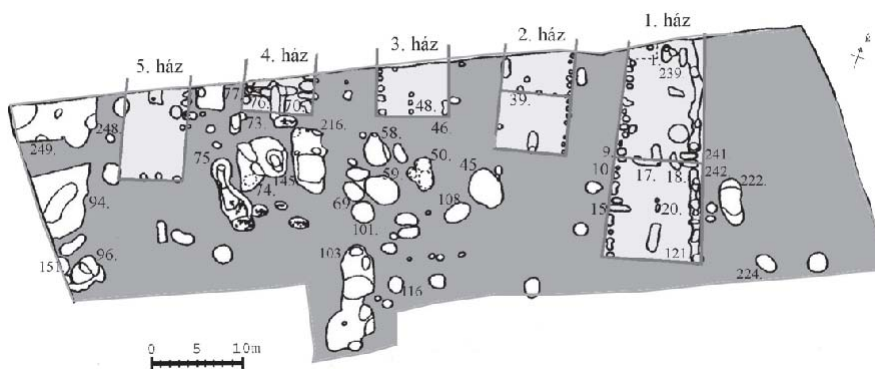

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

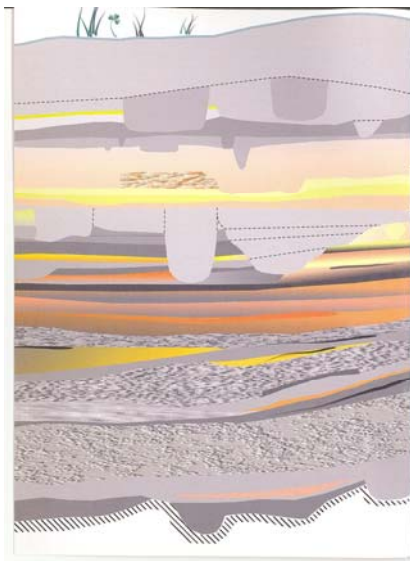
Veszprém-Jutasi út

Veszprém-Jutasi út

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

RÉGÉSZETI ÉRTÉKEINK 11.
 ÚJKÖRI FALU SZEGVÁR-TÜZKÖVESEN

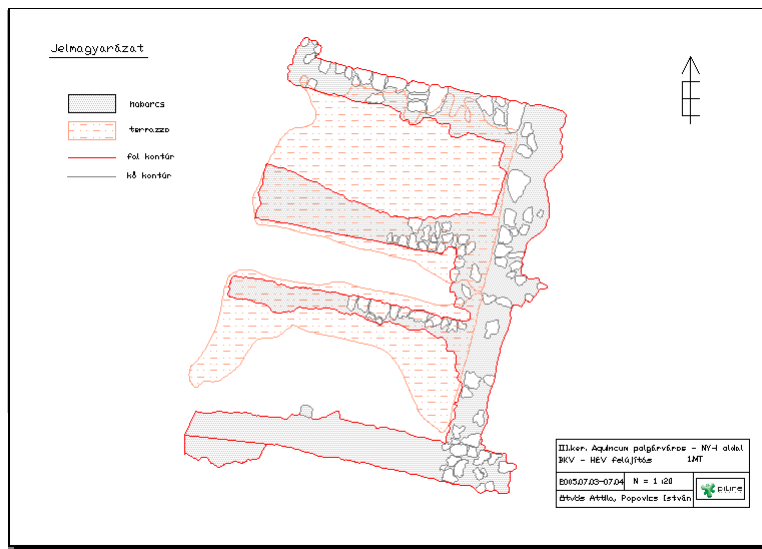
Horváth Ferenc

A Kulturális Örökség Védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 11–12. §-a szerint Magyarország valamennyi régészeti lelőhelye általános védelem alatt áll, az ország és annak régiói kiemelkedő (fokozott és kiemelt) történelmi és kulturális jelentőségű régészeti lelőhelyeit pedig külön jogszabályban kell régészeti védelem alá vonni. Ilyen kiemelt jelentőségű lelőhely az Alsóköz legnagyobbat újköri településének maradványait rejtő Szegvár-Tűzköves. Az egykori falu a Kárpát-medencei újköri fejlődés csúcspontján a Tiszai kultúra egyik legjelentősebb központja volt. Az 1970-es években a helyi termelészervezet építkezései során a lelőhely jelentős, nagyobbik része megsemmisült. A barbár pusztítást már leleletlen nem megtörtént tenni. Az egész magyar társadalom érdeke, hogy a még felfedezhető részek az utókor számára fennmaradjanak.

Tűzköves a Tisza bal partján, Szentes és Szegvár között, az egykori Kontra-tó magaspartján fekszik. A lelőhelyet már 1878-ban Rómer E. Flóris szíjmon tartotta, és a felszínről gyűjtött leletei révén korán ismertté vált. Ennek ellenére régészeti feltárássra először csak a huszadik század közepén került sor. 1955 és 1960 között Csallag József hat alkalommal, majd 1970-ben Kovács József, 1978-ban pedig Hegedűs Katalin folytatott leletmentést. Végül 1986-ban Horváth Ferenc a település egyik érintetlenül maradt pontján végzett régészeti hitelesítő feltárást.

A falu elele i.e. 5000 és 4600 között zajlott. A korábbi lakosságot a Tisza, a Körös és a Maros völgyében honos Szakálhalmi kultúra népe jelentette. Az i.e. VI. és V. évezred fordulóján Délkelet-Európa-szerte átvándorlás következett be az újköri kultúra gazdasági és társadalmi régióiban. Ennek során a Bükk hegység, a Tisza, a Laskó és a Sajó folyók közötti területen élő lakosság (a Szilmei-csoport) egy része délre húzódott a Tisza völgyében. Erre gyaníthatóan a kor időszakának leg-

T. Biró K., Archeometria...
 2017.02.17 ELTE

T. Biró K., Archeometria...
 2017.02.17 ELTE

Irodalom:

Visy Zsolt--Nagy Mihály--B. Kiss Zsuzsa, eds.

Magyar Régészet az ezredfordulón MRE

Budapest NKÖM-Teleki Alapítvány 2003 1-471

Ilon G. szerk., Bevezetés a Kárpát-medence régészetébe. Szombathely, 1993. 1996., 2000., (Pápa, 1995)

Hereditas-sorozat (Kalicz N., Kovács T., Bóna I., Vékony G., Dienes I., Szabó M.)

VÉRTES 1965: Vértes L., Az őskőkor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon. A Magyar Régészet Kézikönyve I. (1965) Akadémiai Kiadó Budapest 1-385.

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Irodalom:

Folyóiratok:

Archaeológiai Értesítő

Acta Archaeologica Hungarica

Communicationes Archaeologicae

Folia Archaeologica

Múzeumi évkönyvek

Bibliográfiák: Banner-Jakabffy, Jakabffy

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Irodalom:

Régészeti módszertani szakirodalom

Banner 1954: Banner János, Méri István, László Gyula, Radnóti Aladár. Régészeti Kézikönyv. 1. /Gyakorlati régészet/ Szerk. Banner János, Méri István. Bp. 1954

Ilon szerk. Régésztechnikus kézikönyve

Müller szerk. 2011 Régészeti Kézikönyv

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Irodalom:

Tartalom

Müller szerk. 2011 Régészeti Kézikönyv

Előszó 5

1. Előzetes terepmunkák és távérzékelési módszerek

- 1.1. Jankovich-Bésán Dénes: Régészeti megfigyelés 7
- 1.2. Jankovich-Bésán Dénes: Helyszíni szemle 13
- 1.3. Jankovich-Bésán Dénes: Terepbejárás 17
- 1.4. Heilig Balázs – Kovács Péter – Pattantyús Á. Miklós: Geofizikai mérések 29
- 1.5. Miklós Zsuzsa: Légi fényképezés (Bödöcs András, Czajlik Zoltán, Szabó Máté, Visy Zsolt közreműködésével) 40

2. Ásatás

- 2.1. Pusztai Tamás – Tari Edi: Mentő, próba és megelőző régészeti feltárás 71
- 2.2. Vályi Katalin: Tervásatás 108
- 2.3. Zsidi Paula: Városi feltárás 113
- 2.4. Temetőásatás 129
 - 2.4.1. Kulcsár Valéria – Lőrinczy Gábor – Makkay János – Mráv Zsolt – Szőnyi Eszter – Tóth Endre: Temetőfeltárás 129
 - 2.4.2. Ilon Gábor: Halmok feltárása 152
 - 2.4.3. Ritoók Ágnes: Templom körüli temetők feltárása 164
- 2.5. Telepásatás 171
 - 2.5.1. Sebők Kata: Óskori objektumok bontása, síktelepek feltárása 171
 - 2.5.2. Csányi Marietta: A tell-feltárás 194
 - 2.5.3. Kovács Péter: Római kori kő- és téglalapítvány 202
 - 2.5.4. Takács Miklós: A középkori falusias települések feltárása 209

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Irodalom:
Müller szerk. 2011 Régészeti Kézikönyv

3. Restaurálás, feldolgozás

3.1. Bánfalvy Ferenc: Régészeti leletek „in situ” felvétele	273
3.2. Harsányi Eszter – Kurovszky Zsófia: Falfestményleletek feltárása, kiemelése, megőrzése	276
3.3. Bakonyi Viktória: Restaurálás és műtárgyvédelem	290
3.4. Holl Balázs – Pusztai Tamás: Térinformatika alkalmazása a régészeti feltárásokon	321
3.5. Tóth János Attila: A Harris-mátrix	376
3.6. Tari Edit: Elsődleges leletfeldolgozás	378
3.7. Kulcsár Valéria: Leltározás és tárgyleírás	382
3.8. Istvánovits Eszter – Kulcsár Valéria: Illusztrációk	386
3.9. Zatykó Csilla: Integrált kutatások: a tájrégészet	388
3.10. Zsidi Paula: Integrált kutatások: a városi régészet	403
3.11. Fülöpp Róbert: Tírszkennerék régészeti célú felhasználása	408
3.12. T. Biró Katalin: Statisztikai szempontok a régészeti anyag feltárásában és feldolgozásában	410
3.13. Torbágyi Melinda – Tóth Csaba: Numizmatika	417

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE

Irodalom:
Müller szerk. 2011 Régészeti Kézikönyv

4. Természettudományos vizsgálatok

4.1. Marcsik Antónia: Tudnivalók a humán csontanyagról	436
4.2. Berendi Erzsébet: Archeozoológia	442
4.3. Gyulai Ferenc: Archeobotanika	451
4.4. Pető Ákos: Fitolitelemzés – terepi mintavételi módszerek a régészet szolgálatában	467
4.5. T. Biró Katalin: Ásványok és kőzetek	489
4.6. Szilágyi Veronika: Kerámia anyagvizsgálata	493
4.7. T. Biró Katalin: Talajminták	505
4.8. Molnár Ferenc: Salakok és fémek archeometriai vizsgálata	510
4.9. Grynaeus András: Dendrokronológia	525
4.10. Molnár Mihály – Svingor Éva: Radiokarbon kormeghatározás	532
4.11. Márton Péter: Keltezés archeomágneses módszerrel	545

T. Biró K., Archeometria...
2017.02.17 ELTE